

Mundheim

RASVEGEN

Ved Mundheim er det ei farefull strekning langs riksvegen. Fjellet har rasa ut fleire gonger i dette området. Typisk nok skjer det om våren, når frosten har sleppt taket.

Glimmerskiferfjellet er ustabilt fordi det går ei forkasting gjennom Mundheimsdalen, som held fram sørover langs fjorden (R320). Glimmerskiferen har derfor mange sprekkar, og store blokker har rasa ned i skrånninga frå skrenten øvst i lia. Somme av desse blokkene er gigantiske, store som hus.

Vegetasjonen i edellauvskogen er med på å auka forvitringa. Når dei lange røtene til tre og andre vokstrar trengjer seg ned i fjellsprekkane, kan stein bli sprengd ut frå skrånninga. Glimmerskiferen forvitrar og lett ved kjemisk omdanning til leirmineral, og dette gir eit jordsmønster som lett kan siga i det bratte terrenget, særleg etter mykje regnvær. Leirminerala verkar som smurning, og friksjonen blir redusert. Det kan føra til at dei lause steinane og blokkene oppe i lia òg kjem på gli, og ramlar ned i vegen.

Edellauvskogane i Hordaland ligg gjerne i bratt terremg ved foten av steile fjellsider,

og deler ofta plass med mykje rasmateriale. Svære blokker som rasar ned gjennom lia, kan påføra trea stor skade, men for skogen som økosystem er ikkje dette skadeleg. Tvert

i mot er det gunstig om nokre tre blir knekte, slik at det kjem ei opning i skogen. Det gir fleire økologiske nisjar, med høgare temperatur og meir lys til skogbotnen.

Steinraset ved Mundheim våren 1997. Rask nedbremsing redda truleg livet for Anita Stave og dottera Maria. (Frøde Steine)

Kåre Nes kontrollerer ein uglekasse. (Svein Nord)

RÅSTOFF FOR MUSIKK – OG MOT MOSKITO

Sør for Gravdal er det ein spesiell bergart, som mellom anna innebefinnar små fibrar av mineralet amfibol (tremolitt). Om lag 4000 tonn av bergarten vart brote, knust og nyttet i framstillinga av grammofonplater under siste verdskriga. I dag er berre sjølv bolet att etter drifta, som tok slutt tidleg i 1970-åra. Og kanskje nokre gamle grammofonplater?

Også ved Froastad i Fykssund har det vore drift på liknande bergartar. Frå tidleg på 1900-talet vart det drive ut serpentinit og talk her. Råstoffa har vore nyttet til mangt, frå såpe til vegdekke, og etter krigen til takpappsand av finnane i samband med krigsskadeoppgeret med russarane. Ein annan og noko uvanleg bruk av talken gjekk føre seg i byrjinga av 1950-åra. Klumper av DDT vart importerte og kløyvd med øks. I mølla ved fjorden, i Høyvika, vart hoggen DDT blanda og malen saman med talk og sagflis, og deretter eksportert til Tyrkia. Der nyttet dei blandinga mot moskitoplaga. Det vart berre ei skipslast, men lukta av DDT skal ha halde seg lenge etter at drifta av mølla og gruvene sluttet i 1968.

NESTUNET

Dei som eig Nes, har fått fleire prisar for vøling av bygning og landskapsskjøtsel. Nes har òg forsunt Norsk Folkemuseum på Bygdøy med bygningane som representerer ein vestlandsgard. Dei stolte tradisjonane blir ført vidare, både i bygningsvern og ved at ein tek vare på det gamle kulturlandskapet (KVH s. 378).

Ikkje rart at fuglane trivst. Det hekkar fleire par låvesvaler inne på låven enn det som er vanleg på ein gard av denne storleiken. Utmarka blir skjøtta slik at gamle tre får lov til å bli endå eldre, og dermed meir verdifulle for meiser, flugesnapparar og hakkespettar. Overalt heng der fuglekassar, og dei aller fleste er i bruk, også av staren (biletet), som finn rikeleg med meitemakk og andre godbitar på markene. Kunstgjødsel er sjølv sagt ikkje i bruk. Det mest kunstige du ser, er nokre korger som er sett opp nede ved vatnet, der stokkanda er velkommen til å byggja reir. Det er til no det einaste bonden Bjarne Nes og familien ikkje har lukkast med. Men kanskje neste år...?

Jan Rabben